

Tilburg University

Review of the book *Onderdrukking en verzet*

van der Ven, F.J.H.M.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1950

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van der Ven, F. J. H. M. (1950). Review of the book *Onderdrukking en verzet*: Nederland in oorlogstijd, J.J. van Bolhuis, C.D.J. Brandt, H.M. van Randwijk, B.C. Slotemaker, 1949. *Maandschrift Economie*, 14(7), 386-387.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

B O E K B E S P R E K I N G

Onderdrukking en verzet; Nederland in oorlogstijd; verschijnend in 44 afleveringen bij van Loghum, Slaterus N.V. en J. M. Meulenhoff, Arnhem-Amsterdam. Afl. 1-16; prijs f 2,50 per aflev.

Onder de bekwame redactie van Mr. J. J. van Bolhuis, Prof. Dr. C. D. J. Brandt, H. M. van Randwijk, Prof. Mr. B. C. Slotemaker en als secretarissen D. W. Dettmeijer, Dr. W. J. Schuijt en J. Meulenbelt verschijnt in afleveringen een groot werk van contemporaine geschiedschrijving over de periode van de Duitse overheersing in Nederland. Aangezien de economische en sociale aspecten aan de bezettingstijd geenszins de minst belangrijke zijn, menen wij in dit tijdschrift belangstelling voor deze uitgave te mogen vragen.

Het werk zal volledig zijn in vier kloeke delen van ongeveer 700 bladzijden elk. Het eerste deel ligt thans voor ons in stevige linnen band gebonden, voortreffelijk gedrukt op zwaar kunstdrukpapier, waarop de vele exclusieve foto's goed tot haar recht komen. Te oordelen naar dit eerste deel zal het complete werk een kostbaar bezit blijken, om de schat van gegevens, die er in verzameld en verwerkt zijn, voor degenen die deze jaren bewust hebben doorleefd ook om de herinneringen, die het oproept, maar voor het toekomstig geslacht, dat meer distantie zal hebben van de jaren tussen 1940 en 1945, vooral om het getuigenis van trouw aan de Nederlandse waarden, dat het aflegt en voorhoudt.

Rubriksredacteuren en talrijke medewerkers van onbetwiste kundigheid doen dit werk geleidelijk tot stand komen. De auteurs zijn allen door eigen aanschouwing op de hoogte van hun onderwerp, waardoor de beschrijving niet zelden aan levendigheid kon winnen. Niet minder te waarderen is de grote mate van objectiviteit en meestal ook de terughoudendheid in uitdrukkingwijze, waarmee de toch sterk aan het sentiment appellerende stoffen zijn behandeld. Het blijkt duidelijk, dat men zich rekenschap heeft gegeven van de bijna niet te overwinnen moeilijkheden, waarvoor de contemporaine geschiedschrijver zich ziet gesteld, die te groter zijn naarmate hij met het hart heeft meegeleefd met de gebeurtenissen, die zijn object vormen.

Het eerste deel van dit groot opgezette werk bevat na inleidende beschouwingen over de buitenlandse en de binnenlandse politiek vóór Mei 1940 vooreerst een aantal „Krijgskundige Beschouwingen”, gedeeltelijk geschreven door en geheel onder rubriksredactie van Generaal-Majoor D. A. van Hilten. Daarna volgt, geredigeerd door Mr. L. A. Donker een rubriek „Bestuur en Wetgeving”, waarin om een greep te doen de inrichting van het Duitse bestuur is behandeld door Prof. Mr. J. H. W. Verzijl, de wetgeving tijdens de bezetting door de rubriksredacteur zelf, het voor lezers van dit tijdschrift zeker belangwekkende hoofdstuk over de „nieuwe organen” (w.o. de Organisatie-Woltersom, de Voedselvoorzieningsorganisatie, de Kamers van Koophandel en de stands- en beroepsorganisaties) door Mr. W. C. L. van der Grinten. De rubriek „Rechtsbedeling” onder redactie van Mr. Dr. J. Donner bevat o.m. een opstel van de hand van Prof. Mr. J. J. M. van der Ven over de rechtspraak betreffende sociale verzekering en ambtenaren. Minder wetenschappelijk, maar niet minder documentair van opzet lijkt de rubriek „Duitse methoden” onder redactie van Mr. A. A. L. F. van Dullemen, waarmee het eerste deel sluit.

Na de totstandkoming van dit eerste deel zijn nog verschenen de afleveringen 12 tot en met 16, waarmee aan de orde kwamen de rubrieken „De politieke partijen” onder redactie van Prof. Dr. C. D. J. Brandt, „Pers en propaganda” onder redactie van J. B. Th. Spaan, „Het economische leven”, niet alleen onder redactie van, doch geheel geschreven door Dr. L. G. Kortenhorst, en „Financiën” onder redactie van Prof. Mr. B. C. Slotemaker.

In de eerstgenoemde rubriek zijn belangwekkend de artikelen van Dr. W. Drees

en J. G. Suurhoff over de Nederlandse Unie; zij zijn met een onbetwistbaar streven naar objectiviteit geschreven, doch het is jammer dat men hier niet ook iemand het woord heeft gegeven, die tot het einde toe de Unie heeft meegemaakt en die in het licht had kunnen stellen hoe in de overwegend katholieke streken het verzet en de illegaliteit geheel uit de Unie zijn voortgekomen.

De lezers van dit tijdschrift zullen zich vermoedelijk het meest interesseren voor de beide economische en financiële rubrieken, doch zij mogen er nu reeds op geattenteerd worden, dat aan hun belangstelling in economische en sociale aangelegenheden ook nog elders in de te verschijnen afleveringen zal worden voldaan, waar landbouw, veeteelt, voedselvoorziening, middenstand, scheepvaart en vanzelfsprekend het sociale leven nog afzonderlijk onderwerpen van bespreking zullen vormen.

In het inleidend hoofdstuk van zijn rubriek wijst Dr. L. G. Kortenhorst er op, dat in België een werk van 435 bladzijden is verschenen van de hand van de Leuvense hoogleraar Fernand Baudhuin over „l'Economie belge sous l'occupation 1940-1945” en dat de „Economische en Sociale Kroniek der oorlogsjaren 1940-1945”, uitgegeven door het C.B.S. 333 bladzijden telt. Deze mededelingen, vergezeld van een klacht over het nijpend tekort aan bronnen, schijnen als verontschuldiging te zijn bedoeld voor het geval dat men het relaas van de schrijver ontoereikend mocht vinden. Een excuus mag echter overbodig worden geacht, daar de auteur er in geslaagd is op een onderhoudende toon een beeld te schetsen van de economische toestand en vele bijzonderheden mede te delen in zijn hoofdstukken over het Duitse apparaat, het Nederlandse apparaat, strijd met het recht, enige cijfers in het bijzonder over de systematische plundering van het land, de Nederlandse Oost-Compagnie en de prijsbeheersing en de zwarte handel. Voor een verzamelwerk als het onderhavige, dat zich op onderdelen moet beperken en waaraan ook geen al te vakspecialistische eisen mogen worden gesteld, zijn de bijdragen van Dr. Kortenhorst alleszins ter zake en bevredigend. De rubriek „Financiën”, zoals gezegd door Prof. Slotemaker onder redactionele hoede genomen, bevat een zakelijke bijdrage over „De Nederlandse Bank” door de deskundige Dr. F. H. Repelius, terwijl Tj. S. Visser in wat meer journalistieke trant over geld en overheidsfinanciën heeft geschreven onder de titel „De papieren schim naast de economie”, welke laatste bijdrage overigens in de laatstverschenen aflevering nog niet geheel is afgedrukt.

De intekenaren op dit unieke werk zien een bezit groeien, dat zij om verschillende redenen zullen waarderen. Het laat zich aanzien, dat deze waardering met het verloop van de tijd geenszins behoeft te verminderen. Want hetgeen hier geboden wordt reikt ver uit boven de beperkte actualiteit van een voorbij tijdsgebeuren. Het geeft begrip van en stemt tot bezinning over vele zaken, die ook thans en in de toekomst nog van belang zijn voor het leven van de Nederlandse volksgemeenschap.

F. J. H. M. VAN DER VEN

Dr. L. G. J. Verberne: De Nederlandse arbeidersbeweging in de negentiende eeuw; P. N. van Kampen en Zoon N.V.; tweede druk 1950.

De aankondiging van de — op het oog weinig veranderde — herdruk van Verberne's geschiedenis van de arbeidersbeweging moge vergezeld gaan van een warme aanbeveling tot kennisneming van dit werkje, dat niet alleen voor historisch geïnteresseerden belangwekkend is, maar voor allen die zich op enigerlei wijze met sociale vraagstukken plegen bezig te houden. Weliswaar is hier de vakhistoricus aan het woord, die met zijn geschrift dan ook een andere bedoeling zal hebben gehad dan bijvoorbeeld Mok met zijn gedeeltelijk óók historisch beschrijvend „De Vakbeweging”. Maar die historicus beschikt over een zodanig indringings- en uitdrukkingsvermogen, dat den lezer toestanden en verhoudingen duidelijk worden, waarvoor hij de verklaring wellicht niet in de eerste plaats bij een geschiedkundig verhaal zou hebben gezocht. (En toch, zo neem ik aan, ligt hierin de beste verantwoording van historisch onderzoek).

Verberne verklaart grote verplichting te hebben „aan de belangrijke werken van Brugmans en Rüter”. Ik neem dat graag aan, maar meen er den belangstellenden lezer op te mogen wijzen, dat hij sedert het verschijnen van Verberne's geschrift met die andere werken niet meer kan volstaan. Het is alleen maar jammer, dat ook deze studie de meer recente en contemporaine geschiedenis niet omvat. Evenals Schmidt-Degener laat de auteur de negentiende eeuw nog duren tot 1914, maar dan is het ook onherroepelijk uit. De spijtbetuiging daarover is er een van een niet-historicus en men kan ze dus laten voor wat zij is. Historici staan wantrouwend tegenover zichzelf, wanneer het op de kennis van de eigen tijd aankomt. Maar toch zou het zo goed zijn als een diepgaande studie tijdig kon worden aangepakt — ik bedoel nu er nog levende bronnen zijn — over de Nederlandse arbeidersbeweging in de aan evolutie rijke periode tussen de beide wereldoorlogen.

F. J. H. M. VAN DER VEN

Gedenkboek 40-jarig jubileum Onderling Pensioenfonds „Protector”, 1950.

De jubilerende „Protector” is een onderling pensioenfonds ten behoeve van het maandsalarispersoneel voor de Standard Amerikaansche Petroleum Compagnie N.V. en de daarbij aangesloten ondernemingen. Het is een van de eerste, zo niet het eerste, fonds geweest met die strekking. Volgens de woorden van de huidige voorzitter kon het toenmalige initiatief uit een oogpunt van uitkeringen, wettelijke grondslagen, actuariële basis en democratisch beheer tot een voorbeeld worden gesteld voor velen.

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan is een keurig, met foto's verlucht gedenkboek uitgegeven, waarin behalve een aantal gegevens over het fonds zelf een aardig artikel van C. Kappers over de ontwikkeling van het begrip pensioen in Nederland is opgenomen. In deze tijd, nu het pensioenvraagstuk weer volop in de belangstelling staat, een opmerkenswaardige uitgave.

F. J. H. M. VAN DER VEN

Mr. C. Weststrate en Mr. G. H. A. Grosheide: Handboekje voor voorzitters en secretarissen van verenigingen en voor Directeuren en commissarissen van naamloze vennootschappen; N. Samson N.V., Alphen a.d. Rijn; vierde herziene druk 1950.

De eerste druk van dit werkje, verschenen in 1934, bevatte in het voorwoord o.m. de volgende mededeling: „Dit boekje bedoelt te zijn een practisch vademecum voor hen, die leiding moeten geven in verenigingen en naamloze vennootschappen. Het tracht antwoord te geven op de vele vragen, die in het verenigingsleven — bij stemmingen en beraadslagingen, bij het opstellen der agenda en het maken der notulen, bij het uitoefenen der bestuurswerkzaamheden, enz., enz. — kunnen rijzen”. Het lijdt geen twijfel of een dergelijke bedoeling is goed en nuttig; dat het pogen der schrijvers met dienovereenkomstig succes bekroond is geworden, moge blijken uit het feit, dat het boekje thans zijn vierde druk beleeft. De practicus vindt er van allerlei in wat de gewone gang van zaken in verenigingen en naamloze vennootschappen meebrengt; voor uitzonderlijke gevallen heeft hij zich natuurlijk te wenden tot een jurist. Aan het na-oorlogse overgangsrecht betreffende verenigingen is geen aandacht geschonken, zulks in verband met de reeds sterk verminderde actualiteit van dat overgangsrecht.

F. J. H. M. VAN DER VEN